

Наукові перспективи
Видавнича група

УСПІХИ І ДОСЯГНЕННЯ У НАУЦІ

Випуск 5(27)
2026

Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного
управління*

«Успіхи і досягнення у науці»

№ 5(27) 2026

Київ – 2026

*V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of
Sciences of Ukraine*

Publishing Group “Scientific Prospects”

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«Successes and Achievements in Science»

№ 5(27) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 3041-1254 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

R40-05714

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5\(27\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5(27))

“Успіхи і досягнення у науці”: журнал. 2026. № 5(27) 2026. С. 3517

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 18.05.2026, № 8/5-26)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 582 від 24.04.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 073 Менеджмент, 076 Підприємництво та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 051 Економіка

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Християнської академії педагогічних наук України

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних, соціальних, поведінкових наук, права з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національному репозитарії академічних текстів

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Жукова Ірина Віталіївна — кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи» (Київ, Україна)

Члени редакції журналу:

- **Губанов Олег Олександрович** - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- **Драган Олена Василівна** - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

- **Короєд Сергій Олександрович** – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна» (Полтава, Україна)
- **Кушнір Ірина Павлівна** – доктор юридичних наук зі спеціальності «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», доцент, заступник начальника кафедри адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- **Манвелідзе Іраклій** - доктор державного управління, професор кафедри права та державного управління Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія)
- Махарадзе Адам - Доктор юридичних наук, професор кафедри права та державного управління Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Накашидзе Малхаз** - постдокторант Школи права та управління Дублінського міського університету (DCU), професор кафедри права та державного управління (Республіка Ірландія)
- **Онщенко Наталія Миколаївна** - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- **Пастух Ігор Дмитрович** — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- **Світличний Олександр Петрович** - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- **Сопілко Ірина Миколаївна**- доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
- **Стрельченко Оксана Григорівна** - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- **Хабло Оксана Юріївна** - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу, Національна академія внутрішніх справ (Київ, Україна)
- **Шевчук Олександр Михайлович** - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

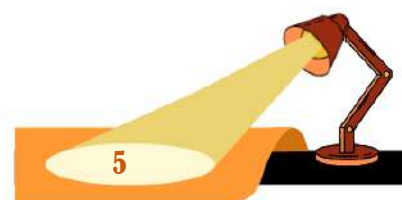
Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

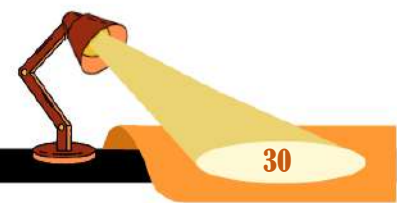
СЕРІЯ «Право»

Kuchmieiev O.O. <i>THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF THE SPECIAL PRINCIPLES OF COORDINATION OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN COMBATING FINANCIAL CRIME</i>	35
Андрійко О.Ф., Беззубов Д.О. <i>НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР</i>	42
Антонюк У.В. <i>ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ПРАЛІСІВ ТА ДОВКІЛЛЯ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ</i>	54
Аркуша Л., Чернов О., Стаурська О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГРУПОВОЇ ІЄРАРХІЇ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ</i>	68
Баймуратов М.О., Кофман Б.Я., Баймуратов М.М. <i>МУНІЦИПАЛЬНИЙ ГЛОБАЛІЗМ: ФАКТОРИ УСВІДОМЛЕННЯ ТА РОЗУМІННЯ ПРОЦЕСІВ ВИНИКНЕННЯ, ФОРМУВАННЯ, ЗМІСТОВ- НОГО НАПОВНЕННЯ ТА ПРІОРИТЕТІВ</i>	83
Барінов Д. <i>ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У ЄВРОПЕЙСЬ- КОМУ СОЮЗІ</i>	114
Безпалий Т.Г. <i>ОСОБИСТЕ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ПРАВОВА ПРИРОДА, ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ</i>	122
Бондаренко К.А., Карпенко М.О. <i>ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ ТА ІНШІ ЛАТЕНТНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ</i>	132

- Князь С.В., Русин-Гриник Р.Р., Полюга А.С.** 3065
*МОДЕЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДИНАМІКИ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ
РЕФЛЕКСИВНОСТІ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ*
- Коляда О.В.** 3080
*МІЖНАРОДНА МОБІЛЬНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: НОВІ ТРЕНДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ*
- Корнелюк О.А.** 3091
*ПРОТИДІЯ ГРІНВОШИНГУ В УМОВАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ТРАНСФОР-
МАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ*
- Курта Ю.Ю.** 3104
*ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ФІКСАЦІЇ ДОНОРСЬКИХ ПАСОМ: ПОРІВ-
НЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АВТОРСЬКОЇ ТЕХНІКИ СКРУТКИ ТА ТРАДИ-
ЦІЙНИХ СПОСОБІВ НАРОЩУВАННЯ ВОЛОССЯ*
- Лозинська Т.М.** 3113
*АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕ-
ЧЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ*
- Луговой П.І.** 3125
*РЕГУЛЯТОРНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ
ОБІГОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ*
- Марущак С.М.** 3139
*ІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ РЕСУРС: РОЛЬ ДАНИХ У СУЧАС-
НОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ*
- Назаренко Я.Я.** 3158
*ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ НЕФІНАНСОВОЇ
ЗВІТНОСТІ В ТРАНСПОРТНІЙ ГАЛУЗІ НА ЗАСАДАХ ESG*
- Павлова О.М., Сур'як А.В., Панівська О.В., Семенов Н.О.,
Боярчук А.С.** 3169
*МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СУЧАСНІ
ТЕНДЕНЦІЇ*

УДК 330.1:004.6

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5\(27\)-3139-3157](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5(27)-3139-3157)

Марущак Світлана Миколаївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та цифрового бізнесу, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0002-0760-4427>

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ РЕСУРС: РОЛЬ ДАНИХ У СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню інформації та даних як самостійного економічного ресурсу в умовах цифрової економіки та обґрунтуванню практичних підходів до їх використання у підприємницькій діяльності. Актуальність дослідження зумовлена принциповою трансформацією системи факторів виробництва: дані набули статусу стратегічного активу, а глобальний ринок управління корпоративними даними прогнозовано зростає.

В статті простежено еволюцію теоретичних поглядів на інформацію як фактор виробництва – від класичної тріади «земля, праця, капітал», де інформація розглядалася як передумова ринкової рівноваги, через концепції асиметричної інформації (Дж. Акерлоф, М. Спенс, Й. Стігліц), трансакційних витрат (Р. Коуз, О. Вільямсон) і людського капіталу (Т. Шульц, Г. Беккер) – до концепцій data есоному та «цифрового капіталу», де дані розглядаються як п'ятий самостійний фактор виробництва. Виявлено сім специфічних властивостей інформації як економічного блага – невичерпність, тиражованість, зростаюча віддача від масштабу, мережевий ефект, асиметрія розподілу, часова чутливість та складність верифікації до споживання, – які принципово відрізняють її від традиційних ресурсів і визначають особливу логіку управління нею.

Систематизовано п'ять моделей монетизації даних: пряму монетизацію, рекламну модель, персоналізацію, операційну ефективність та Data-as-a-Service. Обґрунтовано, що для малого та середнього бізнесу найбільш реалістичними є моделі операційної ефективності та персоналізації, тоді як рекламна модель і Data-as-a-Service потребують ресурсів, що виходять за межі можливостей МСБ. Встановлено, що зрілі data-driven підприємства еволюційно поєднують кілька моделей, поступово ускладнюючи монетизаційну стратегію від внутрішньої до зовнішньої, що підтверджує безперервний стратегічний характер монетизації даних.

Структуровано вісім видів ризиків використання інформаційних ресурсів та визначено методи їх мінімізації. Доведено, що управління цими ризиками

потребує інтегрованого підходу на основі системи Data Governance, яка є не допоміжною функцією, а стратегічною інституційною платформою конкурентоспроможності підприємства в умовах цифрової економіки.

Ключові слова: інформація як економічний ресурс, data economy, монетизація даних, Data Governance, малий та середній бізнес, інформаційна асиметрія, цифрове підприємництво, цифровий капітал, кіберризики.

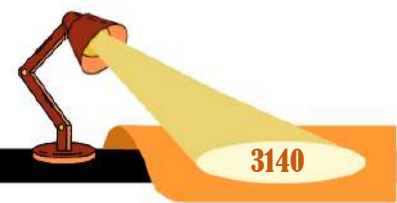
Marushchak Svitlana Candidate of Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Digital Business, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolayv, <https://orcid.org/0000-0002-0760-4427>

INFORMATION AS AN ECONOMIC RESOURCE: THE ROLE OF DATA IN MODERN ENTREPRENEURSHIP

Abstract. The article investigates information and data as an independent economic resource in the digital economy and substantiates practical approaches to their utilisation in entrepreneurial activity. The relevance of the study is driven by the fundamental transformation of the factors of production: data have acquired the status of a strategic asset, while the global corporate data management market is projected to grow steadily.

The article traces the evolution of theoretical perspectives on information as a factor of production – from the classical triad of land, labour, and capital, where information was treated as a precondition for market equilibrium, through the concepts of asymmetric information (J. Akerlof, M. Spence, J. Stiglitz), transaction costs (R. Coase, O. Williamson), and human capital (T. Schultz, G. Becker) – to the contemporary concepts of *data economy* and "digital capital", in which data are regarded as the fifth independent factor of production. Seven specific properties of information as an economic good are identified – inexhaustibility, reproducibility, increasing returns to scale, network effects, distributional asymmetry, temporal sensitivity, and difficulty of pre-consumption verification – which fundamentally distinguish it from traditional resources and determine a distinct logic of its management.

Five models of data monetisation are systematised: direct monetisation, the advertising model, personalisation, operational efficiency, and *Data-as-a-Service*. It is substantiated that for small and medium-sized enterprises (SMEs) the most viable models are operational efficiency and personalisation, whereas the advertising model and *Data-as-a-Service* require resources that exceed the capacity of most SMEs. It is established that mature *data-driven* enterprises tend to combine several models simultaneously, gradually increasing the complexity of their monetisation strategy

from internal to external, which confirms the continuous strategic nature of data monetisation.

Eight categories of risks associated with the use of information resources are structured and methods for their mitigation are identified. It is demonstrated that managing these risks requires an integrated approach grounded in a *Data Governance* framework, which is not an auxiliary function but a strategic institutional platform for enterprise competitiveness in the digital economy.

Keywords: information as an economic resource, *data economy*, data monetisation, *Data Governance*, small and medium-sized enterprises, information asymmetry, digital entrepreneurship, digital capital, cyber risks.

Постановка проблеми. Наразі ми можемо констатувати принципову зміну у системі факторів виробництва, що пов'язана зі зміною ролі одного з них – інформації. Дані перетворились на один із найцінніших стратегічних ресурсів. Ще у 2017р. британський журнал *The Economist* проголосив дані «нафтою цифрової ери»: «Найцінніший ресурс у світі – це вже не нафта, а дані» [1]. Як зазначається на сторінці спільного спецпроєкту «Мінфін» і Київстар, на зміну традиційній ресурсорієнтованій моделі економіки приходить нова технологічна парадигма: визначальним чинником глобальної конкурентоспроможності та економічного розвитку стають інформаційні технології [2]. Глобальний попит на інструменти управління корпоративними даними невідомо зростає. Так аналітики прогнозують збільшення місткості цього ринку з 110,53 млрд дол. США у 2024р. до 221,58 млрд дол. США у 2030р. із середнім темпом його зростання 12,4% [3].

При цьому зазначимо, що до описаної ситуації економічна теорія розглядала інформацію переважно як умови ринкової рівноваги, як класичний чинник, який забезпечує прозорість та раціональність ринку рішень економічних агентів. Інформація не розглядалася як самостійний виробничий ресурс, здатний генерувати додану вартість. Така концептуальна прогалина суттєво ускладнює формування ефективних управлінських рішень у сфері цифрового підприємництва. Традиційні інструменти оцінки, обліку та стратегічного планування виявляються не адаптованими до природи даних як активу, що є невичерпним, тиражованим, таким, що набуває цінності в процесі використання, а не споживання.

Отже, інституційні зрушення цифрової економіки такі, як поява платформних бізнес-моделей, поширення алгоритмічного управління, формування *Data Governance* (управління даними), потребують переосмислення ролі даних у системі економічних відносин. Ми маємо приклади рекомендацій щодо управління даними, які переважно орієнтовані на великі корпорації, але не враховують ресурсних обмежень малих та середніх підприємств (МСП). Тому

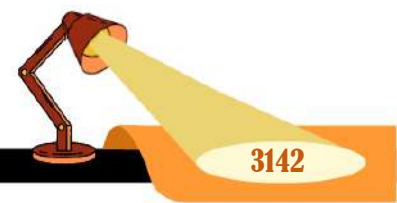
актуальність даного питання є особливо значущою для малого та середнього підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних досліджень інформації як економічного ресурсу та ролі даних у підприємстві можна виокремити кілька ключових напрямків. Теоретичні засади економіки даних активно розвиваються в роботах зарубіжних дослідників. S. Rixin та M. Xinrui [4] досліджували, як МСП можуть використовувати аналітику великих даних (big data analytics, BDA) для отримання конкурентних переваг. Вони емпірично підтвердили, що Data Governance та культура прийняття рішень на основі даних є визначальними чинниками конкурентоспроможності МСБ, а аналітика великих даних опосередковує до 61% загального ефекту на ринкові інновації підприємств. T. Cadden та ін. [5] з позицій теорії динамічних можливостей дослідили роль аналітики великих даних в інноваційній діяльності МСБ, встановивши, що інтеграція знань є ключовим механізмом перетворення даних на конкурентні переваги. В.М. Omowole та ін. [6] в своєму дослідженні систематизували стратегії використання великих даних малим і середнім бізнесом (МСБ) для ринкового аналізу та взаємодії з клієнтами в умовах дата-орієнтованої економіки, підкреслюючи роль даних як самостійного підприємницького ресурсу.

Кількісні та інституційні характеристики ринку даних досліджуються у звітах провідних аналітичних організацій. Експерти McKinsey Global Institute [7] визначили потенційну вартість даних та аналітики на рівні до 17,7 трлн дол. США і сформулювали сім пріоритетів побудови підприємства, керованого даними, до 2030р. У «Огляді цифрової економіки ОЕСР» (OECD Digital Economy Outlook) 2024 [8] задокументовано зростаючий розрив між підприємствами, які системно використовують дані, та рештою учасників ринку. Також зазначається, що дата-залежні технології залишаються сконцентрованими переважно у великих корпораціях. Згідно з дослідженнями Grand View Research [3], впродовж періоду до 2030р. глобальний ринок управління корпоративними даними стрімко зростатиме, при цьому сегмент МСБ продемонструє найвищу динаміку зростання.

Сучасні українські дослідження також розширюють розуміння інформації як ключового економічного ресурсу. Зокрема, у роботі Є. Боброва [9] цифрова економіка розглядається як система, основу якої складають використання даних, алгоритмів і цифрових платформ, які формують нові механізми створення вартості та конкурентні переваги підприємств. Автор підкреслює стратегічну роль інформації у трансформації бізнес-моделей і розвитку цифрових ринків.

Питання ролі інформації, даних і цифрових технологій у розвитку підприємництва розглядається переважно в контексті цифрової економіки, трансформації бізнес-процесів, формування нових бізнес-моделей і підвищення конкурентоспроможності підприємств. Зокрема, Т. Гвініашвілі [10] досліджує

цифрову економіку як динамічний сегмент сучасної економічної системи. Авторка підкреслює, що сучасні концепції цифрової економіки дедалі більше фокусуються на даних, цифрових платформах та екосистемах, а розвиток аналітики даних і цифровізація продуктів та послуг сприяють формуванню нових бізнес-моделей.

Близьким за проблематикою є дослідження Л. Вербівської та О. Буринської [11], у якому проаналізовано використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. Авторки розглядають цифрові інструменти як чинник підвищення ринкової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, трансформації бізнес-процесів і зміни управлінських стратегій. Особливу увагу в дослідженні приділено застосуванню цифрових технологій в електронній комерції, маркетингу, фінансах і системах управління взаємовідносинами з клієнтами, що безпосередньо пов'язано з використанням інформації та даних як ресурсу для прийняття управлінських рішень.

К. Бужимська та М. Желіховська [12] акцентують увагу на сучасних тенденціях і моделях розвитку підприємництва в умовах цифрової економіки. Їхня праця є важливою для розуміння того, як цифровізація змінює підприємницькі бізнес-моделі, посилює роль технологічного прогресу та формує нові підходи до організації підприємницької діяльності. У контексті теми цієї статті це джерело дає змогу обґрунтувати, що інформація і дані вже не є лише допоміжним елементом управління, а стають основою трансформації підприємницьких процесів і створення доданої вартості.

У своєму дослідженні Г. Алексеевська та М. Чайковська [13] розглядають трансформацію ІКТ-сектору України, аналізуючи тенденції його розвитку та стратегії сталого зростання. Їх здобутки корисні для розкриття макроекономічного контексту теми: розвиток ІКТ-сектору створює інфраструктурні передумови для перетворення інформації та даних на повноцінний економічний ресурс підприємництва.

Узагальнення сучасних наукових підходів засвідчує, що в економічній науці формується цілісне бачення інформації як стратегічного ресурсу, який визначає конкурентоспроможність підприємств, трансформує бізнес-моделі та виступає ключовим драйвером цифрової економіки. Попри активний розвиток досліджень у цій сфері, низка ключових аспектів залишається недостатньо розкритою, що й визначає мету та логіку цієї статті.

Мета статті. В даній статті ми маємо на меті дослідити природу інформації та даних як самостійного економічного ресурсу підприємства, систематизації моделей їх монетизації та механізмів управління ризиками в умовах цифрової економіки. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: простежити еволюцію теоретичних поглядів на інформацію як фактор виробництва та виявити специфічні властивості інформації як економічного блага; системати-

зувати моделі монетизації даних і обґрунтувати пріоритетні підходи для МСБ та виявити виклики й ризики використання інформаційних ресурсів і визначити методи їх мінімізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еволюція теоретичних поглядів на інформацію відображає поступовий перехід від її трактування як умови функціонування ринку до визнання самостійним фактором виробництва та ключовим ресурсом цифрової економіки. У класичній економічній теорії виокремлювали три основні фактори виробництва – землю, працю та капітал. Інформація залишалася поза межами теоретичного аналізу – її наявність вважалася безумовною передумовою, а не предметом дослідження. Наприклад, в концепція досконалої конкуренції А. Сміта та Д. Рікардо повна інформованість усіх учасників ринку розглядається як аксіома. У ринковому механізмі носієм інформації є ціна, вона виконує інформаційну функцію, але сама інформація при цьому не виділяється як самостійний ресурс – вона імпліцитно вбудована в ціновий механізм і не має самостійного теоретичного статусу поза системою координації попиту та пропозиції. Тобто, інформація постає лише як контекст ринкової взаємодії чи умова функціонування ринку, а не як об'єкт, що потребує управління, оцінки та стратегічного використання.

У неокласичній економічній теорії інформація також розглядається як досконала та безкоштовна, коли всі учасники ринку миттєво отримують повну інформацію про зміни на ринку, а її пошук не потребує часу чи грошей. Інформації відводиться роль «публічного», неконкурентного блага – її використання одним агентом не зменшує доступності для інших, не беручи до уваги витрат на її виробництво та поширення. Уся наявна інформація миттєво відображається в ринкових цінах. Певним кроком до нового стала неокласична концепція людського капіталу (Schultz T. W. «Investment in Human Capital», 1961p.; Becker G. S. «Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education», 1994p.), яка вперше визнала знання та освіту економічно значущим ресурсом, здатним підвищувати продуктивність праці. Утім це зрушення залишалося частковим, бо знання розглядалися як атрибут людини, а не як самостійний фактор виробництва, що може існувати, накопичуватися та монетизуватися незалежно від її носія.

Концептуальний перелом відбувся у другій половині XX ст., коли Ф. Гаєк (Hayek F.A. «The Use of Knowledge in Society», 1945p.) вперше обґрунтував, що децентралізована інформація, розпорошена між економічними агентами, є ключовим ресурсом координації ринкової системи, а механізмом її передачі є ціна. Тим самим інформація вперше набула статусу самостійного економічного феномену з власною цінністю, що виходить за межі допоміжної умови ринкової рівноваги. Е. Brynjolfsson та З. Hitzig розвивають цю ідею в контексті цифрової економіки, стверджуючи, що поява трансформативного штучного інтелекту (ШІ)

вимагає переосмислення аргументу Гаєска: якщо раніше децентралізація знань унеможлиблювала центральне планування, то сучасні ІІІ-системи здатні кодифікувати локальне знання та розширювати інформаційно-аналітичні спроможності, що принципово змінює оптимальний розподіл прав на прийняття рішень у фірмах та суспільстві [14].

Першу спробу системного осмислення інформації як економічного ресурсу здійснив Ф. Махлуп («The Production and Distribution of Knowledge in the United States», 1962р.). Він кількісно оцінив частку «індустрії знань» у ВВП США та емпірично підтвердив її стрімке зростання. Д. Белл («The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting», 1973р.) розвинув ці ідеї у цілісну концепцію постіндустріального суспільства, обґрунтувавши перехід від індустріальної економіки, що спирається на матеріальні ресурси, до постіндустріальної, де знання та інформація стають визначальними чинниками створення вартості. Так знання та інформація потіснили капітал і працю з позиції ключового фактору економічного зростання. Теоретичні передбачення Махлупа та Белла набули практичного підтвердження в епоху цифрової революції кінця ХХ – початку ХХІ ст., коли сформувалася концепція data есоному як системи економічних відносин, у якій збір, обробка, аналіз та монетизація даних становлять ядро бізнес-моделей і джерело конкурентних переваг. У сучасній економічній літературі дані дедалі частіше розглядаються як фактор виробництва поряд із землею, працею, капіталом і технологіями [15]: в концепції «цифрового капіталу» накопичений масив даних та алгоритмів описується як повноцінний виробничий ресурс, який завдяки інтеграції з традиційними факторами виробництва, суттєво сприяє економічному розвитку, доповнюючи та активізуючи їх [16].

Початком якісно нового етапу у теоретичному осмисленні інформації є 1970-х рр. і зародження теорії асиметричної інформації. В своїх дослідженнях Дж. Акерлоф довів, що нерівномірний розподіл інформації між покупцями та продавцями породжує несприятливий відбір (adverse selection), є джерелом ринкових провалів і відхилення від конкурентної рівноваги («The Market for «Lemons»: Quality Uncertainty and the Market Mechanism», 1970р.). М. Спенс сформулював концепцію ринкового сигналізування (signaling), показавши, як економічні агенти, що володіють більш повною інформацією, можуть передавати достовірні сигнали щодо якості своїх характеристик менш інформованим контрагентам («Job Market Signaling», 1973р.). Й. Стігліц [17] запропонував теорію скринінгу (screening), яка пояснює механізми зниження інформаційної асиметрії з боку менш поінформованої сторони через створення стимулюючих інституційних умов для розкриття інформації. У сукупності ці три концепції сприяли формуванню самостійного напрямку економічної теорії – економіки інформації, який отримав міжнародне визнання, зокрема у вигляді Нобелівської

премії з економічних наук 2001р. Вони стали основою для трактування інформації не лише як передумови досягнення ринкової рівноваги, але і як стратегічного ресурсу, нерівномірний доступ до якого визначає конкурентні позиції економічних агентів та впливає на ефективність функціонування ринків.

Паралельно розвивалася теорія трансакційних витрат. Р. Коуз і О. Вільямсон обґрунтували, що витрати на отримання, верифікацію та передачу інформації є невід'ємною складовою господарської діяльності та безпосередньо визначають межі фірм і форми організації господарських відносин. Nagle F., Seamans R. та Tadelis S. розвинули цю традицію стосовно цифрової економіки, показавши, що репутаційні механізми, персональні дані та безоплатність цифрово-опосередкованих трансакцій принципово змінюють логіку трансакційних витрат [2]. Таким чином, інформація вперше набула статусу ресурсу, споживання якого пов'язане з реальними витратами.

Разом з тим розвивалася теорія трансакційних витрат. Р. Коуз («The Nature of the Firm», 1937р.) обґрунтував, що трансакційні витрати визначають межі фірми і включають витрати пошуку інформації, переговорів, укладання контрактів. О. Вільямсон («Markets and hierarchies: analysis and antitrust implications», 1975р.) поглибив цей підхід, показавши, що асиметрія інформації між сторонами угоди породжує опортуністичну поведінку та обумовлює вибір між ринковими та ієрархічними формами організації. Таким чином, інформація почала розглядатися як важливий економічний фактор, пов'язаний із формуванням трансакційних витрат. В умовах цифрової економіки ця традиція отримала новий розвиток в роботі F. Nagle, R. Seamans та S. Tadelis [18]. Автори встановили, що репутаційні механізми на основі даних, персональна інформація як предмет трансакцій та безоплатність цифрово-опосередкованого обміну принципово трансформують логіку трансакційних витрат, відкриваючи нові виміри інформаційної асиметрії між учасниками цифрових ринків.

Подальша еволюція концептуального статусу інформації відбувалася під впливом технологічних змін. Розвиток мережевої та цифрової економіки призвів до трансформації інформації на самостійний фактор виробництва. Вона набула унікальних економічних властивостей як невичерпність у споживанні, необмежену тиражованість при низьких граничних витратах відтворення, нелінійну залежність цінності від обсягу використання та зростаючу віддачу від масштабу. Ці властивості принципово відрізняють інформацію від традиційних факторів виробництва, для яких діє закон спадної граничної продуктивності, що обумовлює потребу в нових підходах до оцінки, обліку та стратегічного управління інформаційними ресурсами підприємства.

На сучасному етапі дані як операціоналізована форма інформації набувають статусу стратегічного активу підприємства, що генерує додану вартість безпосередньо – через монетизацію інформаційних ресурсів, і опосередковано –

через підвищення якості управлінських рішень, оптимізацію бізнес-процесів та формування стійких конкурентних переваг. Згідно з підходом OECD, дані – це нематеріальний неконкурентний актив із властивостями неконкурентності та виключуваності, облік якого в існуючих макроекономічних і фінансових статистиках залишається неповним [19]. Симуляційні розрахунки OECD показують, що навіть незначне розширення використання капіталу даних може прискорити зростання продуктивності праці до 0,5 в.п. на рік. Також зазначається, що такий ефект не є автоматичним і суттєво варіюється залежно від інституційних умов та рівня цифрової зрілості суб'єктів господарювання [19]. Т. Ху та ін. конкретизують це визначення, розглядаючи дані як актив під контролем підприємства, економічна цінність якого не є іманентною, а формується через цілеспрямоване управління та інституційну підтримку [20]. Простежена еволюція від трактування інформації як нейтральної передумови ринкової рівноваги до визнання її стратегічним активом із власною логікою управління, оцінки та монетизації визначає актуальність системного дослідження механізмів використання даних у сучасній підприємницькій діяльності.

Визнання інформації самостійним економічним ресурсом потребує чіткого розуміння її властивостей, які принципово відрізняють її від традиційних факторів виробництва та зумовлюють специфіку її обігу, оцінки та монетизації в підприємницькій діяльності. Сукупність розглянутих властивостей систематизовано в табл. 1.

Таблиця 1. Специфічні властивості інформації як економічного блага та їх вплив на підприємницьку діяльність

Властивість	Характеристика	Вплив на підприємницьку діяльність
Невичерпність і неконкурентність у споживанні	Використання одним суб'єктом не зменшує доступності для інших; передача не позбавляє власника права подальшого використання	Ускладнює захист прав власності на дані; без інституційного регулювання знижує стимули до виробництва інформації та породжує проблему «безквиткового їзця»
Тиражованість і низькі граничні витрати відтворення	Значні фіксовані витрати на виробництво; граничні витрати на копіювання і поширення прямують до нуля	Формує природну схильність інформаційних ринків до монополізації; забезпечує суттєві цінові переваги першого виробника перед наступними учасниками
Зростаюча віддача від масштабу використання	Цінність зростає пропорційно масштабу використання; великі масиви даних виявляють закономірності, недоступні в малих вибірках	Навіть обмежена дифузія капіталу даних здатна підвищити продуктивність праці до 0,5 в. п. щорічно; визначає структурні переваги великих платформ

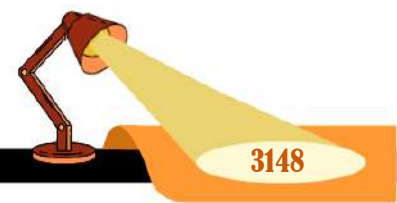

Властивість	Характеристика	Вплив на підприємницьку діяльність
Мережевий ефект і контекстуальна цінність	Цінність визначається контекстом використання та мережею суб'єктів, що оперують даними, а не лише внутрішнім змістом	Обмін даними між підприємствами формує стійкі зв'язки між їх фінансовими показниками; вартість даних суттєво залежить від структури мережі їх поширення
Асиметрія розподілу та інформаційна рента	Нерівномірний доступ до інформації між учасниками ринку породжує надприбуток для сторони з кращою інформованістю	Концентрація ринкової влади великих корпорацій значною мірою обумовлена привілейованим доступом до даних; структурний розрив між МСБ і великим бізнесом зростає
Часова чутливість («псування» інформації)	Економічна цінність знижується з плином часу; актуальні дані втрачають аналітичну значущість у міру появи новіших масивів	Вимагає постійного оновлення інформаційної бази та інвестицій у системи управління даними в режимі реального часу; обумовлює циклічність інформаційних витрат
Складність верифікації до споживання («довірче благо»)	Якість і корисність інформації неможливо оцінити до моменту її використання (парадокс К. Ерроу)	Традиційні методи оцінки на основі витрат мають суттєві обмеження; перешкоджає ефективному ціноутворенню на ринку даних та підвищує трансакційні витрати

Джерела: складено автором на основі [19, 20]

За своїми властивостями інформація як економічне благо має принципово відмінну від традиційних ресурсів логіку управління та монетизації. Так інформація демонструє зростаючу віддачу від масштабу використання, що обумовлює структурні переваги великих платформ і посилює концентрацію ринкової влади, тобто тенденцію протилежну до закону спадної граничної продуктивності.

Спираючись на висновки, представлені табл. 1., звертаємо особливу увагу на внутрішню суперечність між двома властивостями інформації – невичерпністю у споживанні та складністю верифікації до використання. Перша з них в теорії означає зниження бар'єрів доступу – інформація може використовуватися необмеженою кількістю суб'єктів без втрати цінності для початкового власника. Друга – нівелює цю перевагу, бо неможливо оцінити якість і корисність інформації до моменту її придбання, що призводить до інформаційної асиметрії між продавцем і покупцем, підвищення трансакційних витрат та деформації ринкового механізму ціноутворення на дані. Зазначена суперечність є однією з основних причин ускладнення формування ефективних ринків даних.

Для підприємств МСБ найбільш критичними є властивості асиметрії розподілу та часової чутливості інформації. МСБ порівняно з великими корпораціями мають обмежений доступ до актуальних і повних масивів даних, звідси витікає структурний конкурентний розрив, який відтворюється та ще більше поглиблюється в умовах цифрової економіки. Подолання цього розриву потребує не лише технологічних інвестицій у системи збору та обробки даних, а й формування організаційної культури прийняття рішень на основі даних. Отже, задля ефективного використання інформації як стратегічного економічного ресурсу необхідно вибудувати цілісну систему Data Governance – інституційного, технологічного та організаційного забезпечення, що здатна перетворити розрізнені масиви даних на керований актив підприємства з вимірюваною економічною цінністю.

Побудова ефективної системи Data Governance є передумовою не лише захисту та якості даних, а й їх активного використання як джерела доходу. Питання про те, якими шляхами підприємства перетворюють інформаційні ресурси на фінансову цінність, розкривається через аналіз моделей монетизації даних.

Монетизацію J. Ofulue та M. Benyoucef визначають як цілеспрямований процес перетворення накопичених інформаційних ресурсів підприємства на вимірювану економічну цінність, що реалізується через різноманітні організаційні та технологічні механізми [21]. На відміну від традиційних активів, дані здатні генерувати дохід одночасно кількома каналами, не вичерпуючись у процесі використання, що принципово розширює можливості їх комерціалізації. Залежно від способу отримання економічної вигоди та ступеня залучення зовнішніх контрагентів у літературі виокремлюють три базові типи монетизації: внутрішню, непряму та зовнішню [21], які у своїй сукупності охоплюють п'ять конкретних моделей, систематизованих у табл. 2.

Таблиця 2. Моделі монетизації даних у підприємницькій діяльності та умови їх застосування

Модель	Механізм отримання доходу	Приклади та умови застосування
Пряма монетизація	Продаж або ліцензування масивів даних	Nielsen, Bloomberg; потребує унікальності та значного обсягу даних
Рекламна модель	Таргетована реклама на основі профілів користувачів	Google, Meta; вимагає масштабної аудиторії та породжує ризики GDPR
Персоналізація	Підвищення конверсії та середнього чеку	Amazon, Netflix; доступна для підприємств будь-якого масштабу без продажу даних
Операційна ефективність	Оптимізація внутрішніх процесів, скорочення витрат	UPS ORION, Zara; найбільш реалістична модель для МСБ

Модель	Механізм отримання доходу	Приклади та умови застосування
Data-as-a-Service	Надання аналітичних продуктів та API за підпискою	Palantir, Snowflake; перетворює внутрішні дані на зовнішній продукт

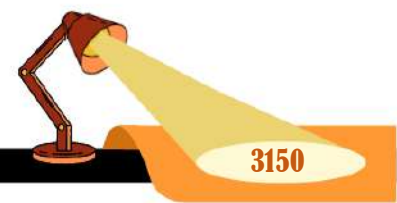
Джерела: складено автором на основі [21]

Вибір конкретної стратегії визначається сукупністю чинників: характером і унікальністю наявних даних, масштабом підприємства, технологічною зрілістю та регуляторним середовищем. Для великих платформ із масовою аудиторією найбільш прибутковими є рекламна модель і пряма монетизація через продаж або ліцензування даних, тоді як модель Data-as-a-Service потребує значних інвестицій у технологічну інфраструктуру та формування самостійного інформаційного продукту [22].

Для підприємств МСБ найбільш реалістичним і доступним способом є використання моделей операційної ефективності та персоналізації. Перша не потребує передачі даних зовнішнім контрагентам і забезпечує вимірюваний ефект через скорочення витрат, друга дозволяє підвищити конверсію та середній чек без розкриття комерційно чутливої інформації. На відміну від моделей операційної ефективності та персоналізації, рекламна модель монетизації пов'язана з суттєвими регуляторними ризиками: дотримання вимог Загальний регламент про захист даних (GDPR) та вітчизняного законодавства про захист персональних даних потребує значних організаційних і технологічних інвестицій, що для МСБ нерідко перевищують очікуваний дохід від її застосування [23].

Варто підкреслити, що розглянуті моделі не є альтернативними – зрілі data-driven підприємства, як правило, поєднують кілька з них, послідовно ускладнюючи монетизаційну стратегію в міру нарощування інформаційних компетенцій: від внутрішньої оптимізації – через персоналізацію – до зовнішньої монетизації та Data-as-a-Service. Такий еволюційний характер монетизації даних обумовлює першочергову роль системи Data Governance як інституційної та технологічної платформи, без якої реалізація жодної з розглянутих моделей не може бути стійкою та масштабованою [24].

Визнання даних стратегічним активом підприємства має зворотний бік: що вищою є їх економічна цінність, то привабливішими вони стають як об'єкт кіберзагроз, регуляторного контролю та зловживань. Це зумовлює необхідність окремого розгляду системи викликів і ризиків, що супроводжують використання інформаційних ресурсів у підприємницькій діяльності. На основі аналізу сучасної літератури виокремлено вісім видів ризиків, що охоплюють технологічний, правовий, організаційний та етичний виміри використання інформаційних ресурсів, – їх порівняльну характеристику наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Виклики та ризики використання інформаційних ресурсів підприємства

Вид ризику	Характеристика	Наслідки для підприємства	Методи мінімізації
Кіберзагрози та витоки даних	Несанкціонований доступ, зловмисне ПЗ, фішинг, атаки на ланцюги постачання; 68% інцидентів пов'язані з людським чинником	Середня вартість інциденту – 4,88 млн дол. США (2024); 70% організацій фіксують операційні збої; хронічний дефіцит фахівців з кібербезпеки	Впровадження ІШ та автоматизації в системах захисту; управління доступом на основі ідентифікації; регулярний аудит безпеки
Недостатня обізнаність щодо кібербезпеки	Помилки персоналу, крадіжка облікових даних, соціальна інженерія; відсутність корпоративної культури інформаційної безпеки	Зростання витрат на ліквідацію наслідків; для МСБ – обмежені ресурси на навчання та формування спроможностей кіберзахисту	Розвиток кадрових, управлінських та інфраструктурних спроможностей; систематичне навчання персоналу; формування культури безпеки
Регуляторні та правові ризики (GDPR тощо)	Вимоги щодо захисту персональних даних, обов'язкове повідомлення про порушення, жорсткі санкції; GDPR охоплює понад 75% населення світу	Зниження прибутковості технологічних компаній на 2,1%; для МСБ – непропорційно вищий тягар витрат на забезпечення відповідності	Призначення відповідального за захист даних (DPO); принцип «конфідентційність за замовчуванням»; регулярний юридичний аудит процесів обробки даних
Вплив регулювання на ринок даних	Вимоги щодо згоди знижують обсяги збору даних; обмеження на передачу третім сторонам; скорочення доходів від онлайн-реклами	Зменшення доступних масивів даних для аналізу; скорочення доходів від монетизації; зростання витрат на технічне забезпечення відповідності	Альтернативні моделі збору даних за явною згодою; використання знеособлених та синтетичних даних; участь у захищених дата-просторах
Якість та достовірність даних	Неповні, застарілі або суперечливі дані в роз'єднаних системах (дата-силоси); відсутність єдиного «джерела істини» в організації	Втрати продуктивності – до 7,8 млн дол. на рік; до 12 год. на тиждень витрачається на пошук інформації; системні помилки в управлінських рішеннях	Впровадження MDM та каталогів даних; автоматизований моніторинг якості; стандартизація метаданих і регламентів управління даними
Інформаційна асиметрія всередині	Концентрація даних у окремих підрозділах; обмежений доступ топ-менеджменту до операційних даних; загострення проблеми «принципал-агент»	Зниження ефективності інвестицій; викривлення стратегічних рішень; зловживання на операційному рівні та прихована неефективність	Прозора архітектура даних; регламентований доступ на основі ролей (RBAC); розкриття інформації про дата-активи у корпоративній звітності

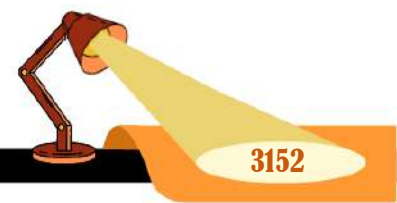
Вид ризику	Характеристика	Наслідки для підприємства	Методи мінімізації
Технологічна залежність та ризику	Залежність від хмарних провайдерів і платформ; ризик односторонньої зміни умов обслуговування; вразливість через треті сторони	Втрата контролю над критичними даними; ефект замикання постачальника (vendor lock-in); потенційне розкриття комерційно чутливої інформації	Мультихмарна стратегія зберігання даних; чіткі SLA-угоди; регулярний аудит постачальників; розробка та тестування стратегій виходу
Етичні ризики та упередженість алгоритмів	Систематичні викривлення в ML-моделях через упереджені навчальні дані; непрозорість алгоритмічних рішень («чорна скринька»)	Правові ризики дискримінації; репутаційні втрати; регуляторні санкції за порушення принципів справедливого застосування ШІ	Регулярний аудит алгоритмів на упередженість; диверсифікація навчальних вибірок; впровадження принципів відповідального ШІ та пояснюваності (XAI)

Джерела: складено автором на основі [25-28]

Кіберзагрози та витоки даних є найбільш фінансово значущим ризиком: за даними IBM Cost of a Data Breach Report 2024, середня глобальна вартість витоку даних досягла рекордних 4,88 млн дол. США – на 10% більше, ніж у 2023р., – а 70% досліджених організацій зафіксували суттєві операційні збої [25]. S. Akter та ін. обґрунтовують, що недостатня обізнаність персоналу щодо кібербезпеки є ключовим чинником вразливості організацій і пропонують тривимірну модель спроможностей захисту: кадрову, управлінську та інфраструктурну [26].

Регуляторні ризики формують другий за значущістю клас загроз. С.В. Frey та G. Presidente емпірично встановили, що GDPR спричинив зниження прибутковості технологічних компаній на 2,1%, причому МСБ постраждали непропорційно більше через вищу питому вагу витрат на відповідність [23]. Водночас регуляторні вимоги щодо згоди суттєво обмежують обсяги збору даних, а G. Aridor та ін. фіксують скорочення доходів від онлайн-реклами та зростання витрат на технічне забезпечення відповідності [27].

Операційні ризики – якість даних та інформаційна асиметрія всередині підприємства – часто недооцінюються. Роз'єднані масиви даних (data silos) суттєво знижують продуктивність організацій: співробітники витрачають до 12 годин на тиждень на пошук інформації в несумісних системах, а 80% ІТ-керівників визнають, що data silos перешкоджають цифровій трансформації [28], тоді як концентрація даних у окремих підрозділах загострює проблему «принципал-агент» і знижує ефективність інвестиційних рішень [20]. Нарешті, етичні ризики упередженості алгоритмів створюють правові загрози дискримінації та репутаційні втрати для підприємств, що застосовують ML-моделі без належного аудиту [26].

Управління зазначеними ризиками вимагає інтегрованого підходу, що поєднує технічні засоби захисту, організаційні процедури та регуляторну відповідність. Для МСБ вирішальним є розроблення масштабованих і економічно доступних інструментів Data Governance, адаптованих до обмежених ресурсів малого бізнесу.

Висновок. Проведене дослідження засвідчує, що інформація еволюціонувала від мовчазно прийнятої передумови ринкової рівноваги до повноцінного стратегічного активу цифрової економіки. Визнання даних самостійним фактором виробництва відбувалося поетапно через концепції асиметричної інформації, транзакційних витрат і людського капіталу, набувши завершеного вигляду в концепціях data economy та «цифрового капіталу». Специфічні властивості інформації – невичерпність, тиражованість, зростаюча віддача від масштабу, мережевий ефект та асиметрія розподілу – принципово відрізняють її від традиційних ресурсів і визначають особливу логіку управління нею, водночас формуючи структурний конкурентний розрив між великими платформами та підприємствами МСБ.

Систематизація моделей монетизації показала, що для МСБ найбільш реалістичними є моделі операційної ефективності та персоналізації, тоді як рекламна модель і Data-as-a-Service потребують ресурсів, що виходять за межі можливостей малого бізнесу. Зрілі data-driven підприємства, як правило, еволюційно поєднують кілька моделей, що підтверджує: монетизація даних є безперервним стратегічним процесом. Його реалізація неможлива без цілісної системи Data Governance, яка водночас є інституційною основою управління зростаючими ризиками – технологічними, регуляторними, організаційними та етичними. Таким чином, Data Governance є не допоміжною функцією, а стратегічною платформою конкурентоспроможності підприємства в умовах цифрової економіки.

Література:

1. The Economist. The world's most valuable resource is no longer oil, but data. The Economist. 2017. 6 May. URL: <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>.
2. Хай живе епоха «Big Data» – час аналітики великих даних : спецпроект. *Мінфін ; Київстар*. URL: <https://new.minfin.com.ua/ua/kyivstar/bigdata>.
3. Grand View Research. *Enterprise Data Management Market (2025-2030) Size, Share, & Trends Analysis Report*. 2024. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/enterprise-data-management-market>.
4. Rixin S., Ramayah, Xinrui M. Cultivating competitive advantage for Chinese SMEs via big data analytics: the mediating role of data-driven innovation and antecedents of data governance and data-driven culture. *PLoS ONE*. 2025. Vol. 20, № 12. DOI: 10.1371/journal.pone.0337324.
5. Cadden T., Weerawardena J., Cao G., Duan Y., McIvor R. Examining the role of big data and marketing analytics in SMEs innovation and competitive advantage: A knowledge integration perspective. *Journal of Business Research*. 2023. Vol. 168. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.114225>.

6. Omowole B. M., Olufemi-Phillips A. Q., Ofodile O. C. Big data for SMEs: A review of utilization strategies for market analysis and customer insights. *International Journal of Scholarly Research in Multidisciplinary Studies*. 2024. Vol. 5, № 2. P. 118. DOI: <https://doi.org/10.56781/ijsrms.2024.5.2.0044>.
7. McKinsey Global Institute. *Charting a path to the data- and AI-driven enterprise of 2030*. McKinsey & Company, 2024. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/charting-a-path-to-the-data-and-ai-driven-enterprise-of-2030>.
8. OECD. *OECD Digital Economy Outlook 2024. Vol. 1: Embracing the Technology Frontier*. Paris : OECD Publishing, 2024. DOI: <https://doi.org/10.1787/a1689dc5-en>.
9. Бобров Є. Цифрова економіка в Україні: стратегічні виклики, можливості зростання та трансформація. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4(80). P. 21-30. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-21-30>.
10. Гвініашвілі Т.З. Цифрова економіка: тенденції, переваги та виклики. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 8(290). С. 336-352. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/08/8.25._topic_Tetyana-Gviniashvili-336-352.pdf.
11. Вербівська Л.В., Буринська О.В. Використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-84>.
12. Бужимська К.О., Желіховська М. В. Сучасні тенденції та моделі розвитку підприємництва в умовах цифрової економіки. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 28. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-28-02>.
13. Алексеевська Г.С., Чайковська М.П. Трансформація ІКТ-сектору в Україні: аналіз тенденцій та стратегії сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-98>.
14. Brynjolfsson E., Hitzig Z. AI's Use of Knowledge in Society. *NBER Working Paper*. 2025. URL: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c15303/revisions/c15303.rev0.pdf>.
15. Ye, Y., Zhou, A., Shi, X., & Huang, C. A SEED model for constructing the data factor market: Evidence from Guiyang Global Big Data Exchange (GBDEx) in China. *Journal of Digital Economy*. 2022. №1(3). P. 273-283. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jdec.2023.03.002>.
16. Chu Z., Chen X., Yang J. Impact of data factor and data integration on economic development: Empirical insights from China. *Telecommunications Policy*. 2025. Vol. 49, № 8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2025.103004>.
17. Stiglitz J. E., Weiss A. Credit Rationing in Markets with Imperfect Information. *American Economic Review*. 1981. Vol. 71, № 3. P. 393-410. URL: <https://www.jstor.org/stable/1802787>.
18. Nagle, F., Seamans, R., & Tadelis, S. Transaction cost economics in the digital economy: A research agenda. *Strategic Organization*. 2025. Vol. 23, № 2. P. 351-365. DOI: <https://doi.org/10.1177/14761270241228674>.
19. Corrado C., Haskel J., Jona-Lasinio C., Iommi M. Measuring data as an asset: framework, methods and preliminary estimates. OECD Economics Department Working Papers. 1731. Paris: OECD Publishing, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1787/b840fb01-en>.
20. Xu T., Shi H., Shi Y., You J. From data to data asset: conceptual evolution and strategic imperatives in the digital economy era. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2024. Vol. 18, № 1. P. 2-20. DOI: <https://doi.org/10.1108/APJIE-10-2023-0195>.
21. Ofulue J., Benyoucef M. Data monetization: insights from a technology-enabled literature review and research agenda. *Management Review Quarterly*. 2024. Vol. 74, № 2. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-022-00309-1>.

22. Ritala P., Keränen J., Fishburn J., Ruokonen M. Selling and monetizing data in B2B markets: Four data-driven value propositions. *Technovation*. 2024. Vol. 130. Article 102935. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102935>.

23. Frey C. B., Presidente G. Privacy regulation and firm performance: Estimating the GDPR effect globally. *Economic Inquiry*. 2024. Vol. 62, No. 3. P. 1074–1089. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecin.13213>.

24. Machado M. P., Klingenberg C. O., Abreu J. L., Barbastefano R., Lacerda D. P. Business processes for data monetization: an exploratory analysis and proposition of design patterns. *Business Process Management Journal*. 2025. Vol. 31, № 4. P. 1528-1559. DOI: <https://doi.org/10.1108/BPMJ-02-2024-0079>.

25. IBM Security. *Cost of a data breach report 2024*. URL: <https://www.ibm.com/reports/data-breach>.

26. Akter S., Uddin M. R., Sajib S., Lee W. J. T., Michael K., Hossain M. A. Reconceptualizing cybersecurity awareness capability in the data-driven digital economy. *Annals of Operations Research*. 2025. Vol. 350, № 2. P. 673-698. DOI: 10.1007/s10479-022-04844-8.

27. Aridor G., Che Y.-K., Salz T. The effect of privacy regulation on the data economy: theory and evidence from GDPR. *RAND Journal of Economics*. 2023. Vol. 54, № 4. P. 695-730. DOI: <https://doi.org/10.1111/1756-2171.12455>.

28. VB Staff. Report: data silos cause employees to lose 12 hours a week chasing data. *VentureBeat*. 2022. 28 Dec. URL: <https://venturebeat.com/data-infrastructure/report-data-silos-cause-employees-to-lose-12-hours-a-week-chasing-data>

References:

1. The Economist. (2017, May 6). The world's most valuable resource is no longer oil, but data. *The Economist*. Retrieved from <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>.

2. Minfin; Kyivstar. (n.d.). *Khai zhyve epokha «Big Data» – chas analityky velykykh danykh* [Long live the era of Big Data – the time of big data analytics]: spetsproekt. Retrieved from <https://new.minfin.com.ua/ua/kyivstar/bigdata>.

3. Grand View Research. (2024). *Enterprise data management market (2025-2030) size, share, & trends analysis report*. Retrieved from <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/enterprise-data-management-market>.

4. Rixin, S., Ramayah, T., & Xinrui, M. (2025). Cultivating competitive advantage for Chinese SMEs via big data analytics: the mediating role of data-driven innovation and antecedents of data governance and data-driven culture. *PLoS ONE*, 20(12). DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0337324>.

5. Cadden, T., Weerawardena, J., Cao, G., Duan, Y., & McIvor, R. (2023). Examining the role of big data and marketing analytics in SMEs innovation and competitive advantage: A knowledge integration perspective. *Journal of Business Research*, 168. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.114225>.

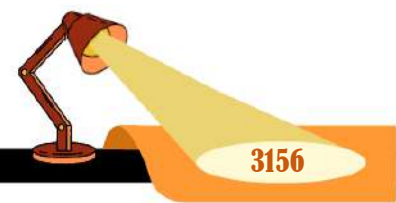
6. Omowole, B.M., Olufemi-Phillips, A.Q., & Ofodile, O.C. (2024). Big data for SMEs: A review of utilization strategies for market analysis and customer insights. *International Journal of Scholarly Research in Multidisciplinary Studies*, 5(2), 1-18. DOI: <https://doi.org/10.56781/ijsrms.2024.5.2.0044>.

7. McKinsey Global Institute. (2024). *Charting a path to the data- and AI-driven enterprise of 2030*. McKinsey & Company. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/capabilities/tech-and-ai/our-insights/charting-a-path-to-the-data-and-ai-driven-enterprise-of-2030>.

8. OECD. (2024). *OECD digital economy outlook 2024: Vol. 1. Embracing the technology frontier*. OECD Publishing. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/a1689dc5-en>.
9. Bobrov, Ye. (2025). Tsyfrova ekonomika v Ukraini: stratehichni vyklyky, mozhlyvosti zrostantia ta transformatsiia [Digital economy in Ukraine: strategic challenges, growth opportunities and transformation]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 4(80), 21-30. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-21-30>.
10. Hviniashvili, T.Z. (2025). Tsyfrova ekonomika: tendentsii, perevahy ta vyklyky [Digital economy: trends, advantages and challenges]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 8(290), 336-352. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/08/8.25._topic_Tetyana-Gviniashvili-336-352.pdf
11. Verbivska, L.V., & Burynska, O.V. (2024). Vykorystannia tsyfrovikh tekhnolohii u pidpriemnytskii diialnosti [The use of digital technologies in entrepreneurial activity]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-84>.
12. Buzhymaska, K.O., & Zhelikhovska, M.V. (2021). Suchasni tendentsii ta modeli rozvytku pidpriemnytstva v umovakh tsyfrovoi ekonomiky [Modern trends and models of entrepreneurship development in the digital economy]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, 28. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-28-02>.
13. Aleksiievska, H.S., & Chaikovska, M.P. (2024). Transformatsiia IKT-sektoru v Ukraini: analiz tendentsii ta stratehii staloho rozvytku [Transformation of the ICT sector in Ukraine: analysis of trends and sustainable development strategies]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-98>.
14. Brynjolfsson, E., & Hitzig, Z. (2025). *AI's use of knowledge in society*. NBER Working Paper. Retrieved from <https://www.nber.org/system/files/chapters/c15303/revisions/c15303.rev0.pdf>
15. Ye, Y., Zhou, A., Shi, X., & Huang, C. (2022). A SEED model for constructing the data factor market: Evidence from Guiyang Global Big Data Exchange (GBDEX) in China. *Journal of Digital Economy*, 1(3), 273-283. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jdec.2023.03.002>.
16. Chu, Z., Chen, X., & Yang, J. (2025). Impact of data factor and data integration on economic development: Empirical insights from China. *Telecommunications Policy*, 49(8). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2025.103004>.
17. Stiglitz, J.E., & Weiss, A. (1981). Credit rationing in markets with imperfect information. *American Economic Review*, 71(3), 393-410. <https://www.jstor.org/stable/1802787>.
18. Nagle, F., Seamans, R., & Tadelis, S. (2025). Transaction cost economics in the digital economy: A research agenda. *Strategic Organization*, 23(2), 351-365. DOI: <https://doi.org/10.1177/14761270241228674>.
19. Corrado, C., Haskel, J., Jona-Lasinio, C., & Iommi, M. (2022). Measuring data as an asset: Framework, methods and preliminary estimates. *OECD Economics Department Working Papers*, 1731. OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/b840fb01-en>.
20. Xu, T., Shi, H., Shi, Y., & You, J. (2024). From data to data asset: conceptual evolution and strategic imperatives in the digital economy era. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 18(1), 2-20. <https://doi.org/10.1108/APJIE-10-2023-0195>.
21. Ofulue, J., & Benyoucef, M. (2024). Data monetization: insights from a technology-enabled literature review and research agenda. *Management Review Quarterly*, 74(2). DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-022-00309-1>.
22. Ritala, P., Keränen, J., Fishburn, J., & Ruokonen, M. (2024). Selling and monetizing data in B2B markets: Four data-driven value propositions. *Technovation*, 130. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102935>.
23. Frey, C. B., & Presidente, G. (2024). Privacy regulation and firm performance: Estimating the GDPR effect globally. *Economic Inquiry*, 62(3), 1074-1089. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecin.13213>.

24. Machado, M.P., Klingenberg, C.O., Abreu, J.L., Barbastefano, R., & Lacerda, D.P. (2025). Business processes for data monetization: an exploratory analysis and proposition of design patterns. *Business Process Management Journal*, 31(4), 1528-1559. DOI: <https://doi.org/10.1108/BPMJ-02-2024-0079>.

25. IBM Security. (2024). *Cost of a data breach report 2024*. Retrieved from <https://www.ibm.com/reports/data-breach>.

26. Akter, S., Uddin, M. R., Sajib, S., Lee, W. J. T., Michael, K., & Hossain, M. A. (2025). Reconceptualizing cybersecurity awareness capability in the data-driven digital economy. *Annals of Operations Research*, 350(2), 673-698. <https://doi.org/10.1007/s10479-022-04844-8>.

27. Aridor, G., Che, Y.-K., & Salz, T. (2023). The effect of privacy regulation on the data economy: theory and evidence from GDPR. *RAND Journal of Economics*, 54(4), 695-730. DOI: <https://doi.org/10.1111/1756-2171.12455>.

28. VB Staff. (2022, December 28). Report: Data silos cause employees to lose 12 hours a week chasing data. *VentureBeat*. Retrieved from <https://venturebeat.com/data-infrastructure/report-data-silos-cause-employees-to-lose-12-hours-a-week-chasing-data>.

Дата першого надходження статті до видання: 06.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.05.2026